

A HINTALOVON ALAPÍTVÁNY GYERMEKVÉDELMI IRÁNYMUTATÁSA¹

GYERMEKVÉDELMI SZAKEMBEREK ÉS SZAKPOLITIKAI DÖNTÉSHOZÓK SZÁMÁRA JÁRVÁNYHELYZET IDEJÉRE

2020. JÚLIUS

AZ IRÁNYMUTATÁS CÉLJA, SZEMÉLYI HATÁLYA, STRUKTÚRÁJA:

Az iránymutatás **célja**, hogy járványhelyzet idején támogassa a kormányzatot és a szakpolitikai döntéshozókat a gyermekek jóllétének és biztonságának garantálásában.

Az iránymutatás **első része** a koronavírus-járvány okozta gyermekvédelmi aspektusokat veszi számba, valamint irányadó ajánlásokat fogalmaz meg a kormányzatnak és a szakpolitika képviselőinek a járvány gyermekvédelmi szempontú megelőzésében és kezelésében betöltött szerepére és feladataira vonatkozóan.

Az iránymutatás **második részében** foglalt konkrét iránymutatások, intézkedések célja a gyermekekkel szembeni bántalmazás járványügy idején jellemző fokozott kockázatának csökkentése, valamint a gyermekvédelmi szakemberek támogatása abban, hogy a járványhelyzet ideje alatt is mihamarabb felismerjék, ha egy gyermek veszélyeztetettsége áll fenn, és ezekre a helyzetekre hatékony válaszokat fogalmazzanak meg.

Az iránymutatás **harmadik rész** (függelék) a **felhasznált szakirodalmat** veszi számba.

¹ A továbbiakban: Iránymutatás

TARTALOMJEGYZÉK:

I. RÉSZ: KORONAVÍRUS UTÁNI ÁLTALÁNOS HELYZETELEMZÉS, IRÁNYADÓ AJÁNLÁSOK MEGFOGALMAZÁSA A KORMÁNYZAT ÉS A SZAKPOLITIKAI DÖNTÉSHOZÓK RÉSZÉRE A JÁRVÁNYHELYZET GYERMEKVÉDELMI KEZELÉSÉRE VONATKOZÓAN

II. RÉSZ: KONKRÉT AJÁNLÁSOK GYERMEKVÉDELMI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA A JÁRVÁNYHELYZET GYERMEKVÉDELMI KIHÍVÁSAINAK MEGELŐZÉSÉRE ÉS HATÉKONY KEZELÉSÉRE

1. A gyermek veszélyeztetettségének megelőzését szolgáló intézkedések

- 1. Ajánlások a szülőkkel/gondviselőkkel való kommunikáció folytonosságának biztosítására**
- 2. Ajánlások a gyermekekkel való kommunikáció folytonosságának biztosítására**
- 3. A társadalom fokozott szerepvállalása a gyermekbántalmazás/gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében**

2. A gyermek veszélyeztetettségének mérése

- 2.1. A gyermek veszélyeztetettségének mérésére irányuló kockázatelemzés**
- 2.2. Fokozott veszélyeztetettségű faktorok: családon belüli erőszak, szerhasználat, mentálhigiénés problémák, állami gondoskodásban élő gyermekek**

3. A gyermek körül elérhető biztonsági háló feltérképezése

- 1. A gyermek biztonsága szempontjából elengedhetetlen alapkövetelmények meglétének felülvizsgálata**
- 2. A gyermek körüli biztonsági háló feltérképezésére irányuló kérdések**

4. A gyermek biztonságát szolgáló „cselekvési terv” elkészítése

- 4.1. Felelősök és felelősségi körök meghatározása**
- 4.2. A cselekvési terv folyamatos utánkövetése**

5. A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és kezelése során irányadó átfogó szempontok

- 5.1. A gyermek legfőbb érdekének és véleményének figyelembevétele a helyzetelemzés valamennyi szakaszában**
- 5.2. A jelzőrendszeri tagok közötti multiszektorális együttműködés fontossága a gyermek jólléte és védelme biztosítása érdekében**

III. FÜGGELÉK:

Melléklet: Családsegítésterv (járványválság idejére) – monitoringfeladatok

Felhasznált szakirodalom

I. RÉSZ: KORONAVÍRUS UTÁNI ÁLTALÁNOS HELYZETELEMZÉS, IRÁNYADÓ AJÁNLÁSOK MEGFOGALMAZÁSA A KORMÁNYZAT ÉS A SZAKPOLITIKAI DÖNTÉSHOZÓK RÉSZÉRE A JÁRVÁNYHELYZET GYERMEKVÉDELMI KEZELÉSÉRE VONATKOZÓAN

A koronavírushoz hasonló járványok zavart okoznak azokban a mikrokörnyezetekben, amelyekben a gyermekek felnőnek és fejlődnek. A koronavírus-járvány háromféleképpen érint(het)i a gyermekeket:

- (1) a vírusfertőzés,
- (2) a járvány továbbterjedésének megakadályozását szolgáló (elszigetelési, ellenőrző, kockázatcsökkentő) intézkedések hatásai és
- (3) a krízis hosszú távú hatásai, különösen a gazdasági leállás és a késleltetett gazdasági fejlődés potenciális következményei által.

A koronavírus megelőzésére és megállítására szolgáló intézkedések családok, barátságok, napi rutinok és közösségek széteséséhez vezet. Ezek a jelenségek negatív hatással vannak a gyermekek biztonságára, jóllétére és fejlődésére. Megfigyelhető, hogy az intézkedések társadalmi, gazdasági és politikai hatásai tovább gyűrűznek, ahogy az országok a kijárást korlátozó intézkedéseket fokozatosan lazítják. A csökkenő gazdasági lehetőségek, a munkahelyek és jövedelmek elvesztése, a szociális kohézió csökkenése, a társadalmi és közösségi szintű bizalomvesztés, élelmiszerhiány és más negatív hatások (pl. stressz, mentálhigiénés problémák) továbbra is veszélyeztetik a gyermekek jóllétét és egészséges fejlődését.

A kijárási korlátozások oldásával és a mobilitás, a közösségi érintkezések fokozatos visszatéréseivel további kihívások jelentkeznek. A koronavírus dinamikus és bizonytalan természetű járvány: a járványkezelés reaktív fázisából az élet újraindítási szakaszába lépve számos közösség, gyermek, család és gyermekvédelmi szakember arra kényszerül, hogy újfent visszalépjen a járványkezelés reaktív szakaszába. Ez a fajta oda-vissza lépegetés/átmenet újfajta módon veszi igénybe az egyéneket és a közösségeket, és rátermettséget, válaszkészséget, valamint az ismeretlennel való együttélés képességét követeli meg tőlük.²

A vírus terjedésének lassulásával és a halálesetek számának csökkenésével a kormányzatok, közösségek, családok és gyermekek bizonytalansággal, szorongással és a krízis hosszú távú negatív hatásaival szembesülnek.

Ez felvet néhány kérdést:

- A mozgásszabadsággal kapcsolatos korlátozások feloldása képes-e garantálni az adott térség koronavírus-mentességét?
- Biztonságos-e a gyermekek számára az iskolába, illetve az óvodába, bölcsődébe járás?

² https://alliancecpha.org/en/system/tdf/library/attachments/the_alliance_covid_19_tn_version_2_05.27.20_final_2.pdf?file=1&type=node&id=37184

- Hogyan tudnak a közösségek, családok, kormányzatok felkészülni a koronavírus vagy más járvány újbóli felbukkanásának kezelésére?
- Milyen lesz a koronavírus utáni élet?
- A gyermekek napi szintű szükségleteit hogyan lehet kielégíteni a járvány különböző szakaszaiban?

A gyermekvédelmi intézkedések sikeressége érdekében szükség van ezeknek, valamint a pandémia hosszú távú hatásaival kapcsolatos kérdéseknek a felvetésére és megválaszolására.

Az alábbiakban részletezett, a **járványhelyzet dinamikus természetének kezelésére irányadó gyermekvédelmi alapelvek** ebben nyújtanak segítséget:

- A **gyermek legfőbb érdekének és a gyermek véleményének** figyelembevétele a járványkezelés valamennyi szakaszában. Amikor olyan döntéseket hozunk, amelyek kihatással vannak a gyermekekre és a jóllétükre, a gyermekeknek joguk van: 1) legfőbb érdekük figyelembevételére; 2) a döntéshozatal elősegítése érdekében véleményük szabadon és biztonságos módon történő kinyilvánítására.
- A **hátrányos megkülönböztetés tilalma** a járványhelyzet valamennyi szakaszában.
- A **gondoskodás és a védelem folytonosságának biztosítása** a járványhelyzet valamennyi szakaszában. A járvány különböző szakaszaiban ennek formája eltérő lehet. A gyermekvédelmi szolgáltatások folyamatos biztosítása és a megváltozott körülményekhez való alkalmazkodása létfontosságú, ahogy az országok és a közösségek a járvány különböző fázisaiba lépnek, és felkészülnek a gyermekvédelmi esetek hosszú távú hatásainak komplex kezelésére.
- A kormányzat feladata **innovatív, gyerekközpontú jogi és szakpolitikai keretek létrehozása** a gyermekek védelme érdekében. A sürgető gyermekvédelmi kockázatok felmerülése lehetőséget adhat a gyermekvédelmi szereplők számára a jogi és szakpolitikai keretrendszer javítására.
- A járványhelyzet idején különösen fontos a **lakosság/társadalom tagjainak fokozott bevonódása a gyermekek veszélyeztetettségének jelzésébe**. A járványügyi helyzet nagyon törekennyé teszi a gyermekek társadalmi helyzetét, hiszen elszigetelődnek a szokásos szociális hálóiaktól (az iskolák, az óvodák és a szabadidő eltöltésére alkalmas helyek). A szakirodalom is azt mutatja, hogy járványügyi körülmények között a gyermekek elleni bántalmazás előfordulásának kockázata magasabb³. A közösség elkötelezettsége kulcsfontosságú a járványhelyzet idején a gyermekek elleni elhanyagolás és erőszak valamennyi formája elleni sikeres fellépés érdekében. Az iskolák és óvodák, bölcsődék bezárása még hangsúlyosabbá teszi a **társadalmi felelősségvállalást** a gyermekek biztonsága érdekében. Fontos, hogy a társadalom tagjai felfigyeljenek a gyermekek potenciális veszélyeztetettségére, és ezt jelezzék az illetékesek felé (pl. az erre a célra szolgáló segélyvonalon keresztül).

³ Lásd: <https://hu.euronews.com/2020/06/09/fellep-az-eu-a-gyermekek-szexuális-bántalmazása-ellen>; <https://liner.hu/ensz-jelentes-a-karanten-tobb-millio-gyermeket-sodort-veszelybe/>

- A gyermekvédelmi **intézkedések sikerességének mérésére** elengedhetetlen a megfelelő dokumentáció. A járványhelyzet ideje alatt meghozott gyermekvédelmi intézkedések értékelése, mérése és aktív nyomon követése kulcsfontosságú a hatékony, hosszú távú válasz érdekében.
- A kockázati tényezők mellett fontos számba venni a **védelmi faktorokat** is. A járványhelyzet ideje alatt sok olyan tényező van, amelyek növelhetik a gyermekek esetében az erőszak elszívésének kockázatát. Ugyanakkor számos védelmi faktor potenciálisan enyhítheti vagy megelőzheti ezeknek a lehetséges kockázatoknak a tényleges bekövetkezését.
- **Multiszektorális válasz:** A járvány megelőzése és hatékony kezelése szempontjából fontos a gyermekvédelmi szakemberek szoros együttműködése és koordinációja a közösséggel – gyermekekkel és családokkal –, a kormányzattal és a társszektorokkal (egészségügy, közoktatás, szociális szféra) a gyermekek aktuális szükségleteit kielégítő válasz érdekében. A családoknak szükségük lehet konkrét (pénzügyi és/vagy materiális) segítségre, melynek érdekében a társszektorok mobilizálása és koordinált fellépése szükséges.

II. RÉSZ: KONKRÉT AJÁNLÁSOK GYERMEKVÉDELMI SZAKEMBEREK SZÁMÁRA A JÁRVÁNYHELYZET GYERMEKVÉDELMI KIHÍVÁSAINAK MEGELŐZÉSÉRE ÉS HATÉKONY KEZELÉSÉRE

1. A gyermek veszélyeztetettségének megelőzését és kezelését szolgáló intézkedések

A koronavírus hirtelen megváltoztatta a gyermekek megszokott környezetét. A vírus megelőzését és ellenőrzését szolgáló intézkedések – úgymint az otthoni karantén, az iskolabezárások és a szabad mozgással kapcsolatos korlátozások – felborították a gyermekek mindennapi szokásait és támogató közösségeit, és új stresszfaktorokat helyeztek a szülőkre/gondviselőkre. A gyermekeket az erőszakkal és a pszichoszociális distresszel szemben különösen sérülékennyé tevő tényezők között szerepel a hátrányos megkülönböztetés, a túlzásfoltosság, a szegénység, a kevés biztonságot nyújtó járványügyi intézkedések. Járványhelyzet idején a megelőzés és – amennyiben a gyermek veszélyeztetettsége áll elő – a hatékony beavatkozás érdekében különösen fontos a gyermekekkel és gondviselőikkel való kommunikáció folytonosságának biztosítása.

1. Ajánlások a gondviselővel/szülővel való kommunikáció folytonosságának biztosítására

Támogassuk a szülőket/gondviselőket az alábbi területeken: gyermekeik érzelmi jóllétének biztosítása, hogyan beszéljünk gyermekeinkkel a koronavírusról, a gyermekkori stressz enyhítése, szülőség az online oktatás idején, otthoni tevékenységek.

Vegyük számba a szülővel/gondviselővel a szóba jöhető **állami gondozási lehetőségeket** arra az esetre, ha karanténba kerülnének, kórházi ellátásra szorulnának, vagy elhaláloznának.

A telefonbeszélgetések lefolytatásakor ügyeljünk a **családok magánéletének biztonságára**, ennek érdekében más felnőttektől távol, a telefon kihangosítása nélkül beszéljünk telefonon.

Támogassuk a szülőket/gondviselőket a társadalmi elszigeteléssel való megküzdésben:

Megoldásközpontú kérdéseket tegyünk fel, hogy segítsünk a családoknak a már megtett lépések felismerésében, továbbá tájékoztassuk őket a magukról és másokról való gondoskodással kapcsolatos egyéb lehetőségekről/formákról:

- Nehéz a karantén fenntartása, főként úgy, hogy mindenki otthon van. Hogyan tudta ezt kezelni eddig?
- Magával kapcsolatosan mit értékelt leginkább ebben az időszakban? Mit értékelt leginkább Önben a gyermekei?
- A krízisben lévő emberek gyakran családi/kulturális minták után nyúlnak, hogy lássák, mások hogyan vészeltek át krízishelyzeteket. Kellott átélnie a családjának korábban krízishelyzetet? Hogyan reagáltak abban a helyzetben?
- Mondjon egy dolgot, amit a krízis kezdete óta a gyerekeivel együtt csinált, és egy olyan dolgot, amit a gyereke csinált, és Ön büszke rá ezért!

- Ha egyvalamit kiemelhetne, ami egy kicsit könnyebbé tette a dolgokat, de amit talán nem csinált olyan gyakran vagy annyi alkalommal, amennyiszer szeretne volna, mi lenne az? Miben lenne más, ha lehetősége lenne több alkalommal csinálni?

2. Ajánlások a gondviselőkkel/szülőkkel való kommunikáció folytonosságának biztosítására

- A gyermekek számára **világos, gyermekbarát, egyszerű üzeneteket** fogalmazzunk meg a koronavírusról, ideértve a helyes kézmosást és a szociális távolságtartást. Ezekre [itt](#) (magyarul), [itt](#) és [itt](#) (angolul) talál jó példákat.
- Próbáljuk meg növelni a gyermekek láthatóságát. Keressünk valakit a család közelében vagy a támogató hálózaton belül, aki minden nap kapcsolatba tud kerülni a gyermekkel, telefonon vagy virtuálisan. Amíg nem találunk valakit, legyünk napi szintű kapcsolatban a gyermekkel és a családdal, ha aggályaink vannak.
- Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy mit értenek ebből a helyzetből, és milyen kérdéseik vannak. Osszuk meg velük ismeretátadó anyagokat, ha a szülei/gondviselőik ehhez hozzájárulnak.
- Fogalmazzunk meg stratégiákat a gyermekek, különösen a karanténban lévő gyermekek számára történő pszichés segítségnyújtásra. Ezekre [itt](#) és [itt](#) talál példákat (angolul).

1.3. A lakosság/társadalom fokozott szerepvállalásának elősegítése a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében

Előfordulhatnak olyan esetek, amikor a járvány terjedésének megakadályozását célzó karanténintézkedések – melyek ugyan a gyermekek védelmére hivatottak – a gyermekbántalmazás fokozott kockázatát hordozzák magunkban. Járványhelyzetben, kijárási korlátozások elrendelése esetén a családon belül előforduló gyermekbántalmazásos eseteket sokkal nehezebb felismerni. „Normál időkből” a gyermekbántalmazást elszennvedő gyermekek számára többnyire az iskola szolgál mentsvárként, ahol a gyermekeknek és a pedagógusoknak is lehetőségük van jelzéssel élni veszélyeztetettség esetén. Az iskolák tantermen kívüli oktatásra történő átállásával és a gyermekvédelmi szakemberek személyes látogatásainak járvány idejére történő ideiglenes felfüggesztésével azonban ez a jelzési lehetőség nem áll rendelkezésre. Ezért kiemelten fontos a lakosság segítségének igénybe vétele a kijárási korlátozások idején annak érdekében, hogy a gyermekbántalmazásos esetek járványhelyzet idején se maradjanak rejtve, és a veszélyeztetettségnek kitett gyermekek azonnali segítséghez juthassanak.

A gyermekbántalmazás megelőzése és a mielőbbi intervenció érdekében olyan szakpolitikai/kormányzati intézkedésekre van szükség, amelyek megerősítik a gyermekek erőszakkal/bántalmazással szembeni védelmét a járványhelyzet idején.

Preventív szakpolitikai intézkedések:

- A gyermekbántalmazás bejelentésére szolgáló forródrót/segélyvonal/**krízisvonal** nyitvatartásának meghosszabbítása, az ügyelői kapacitás növelése.
- A segélyvonalon keresztül beérkező súlyos esetek folyamatos koordinációját szolgáló szakpolitikai, gyermekvédelmi szakemberekből álló **gyermekbántalmazás elleni akciócsoport** felállítása, melynek feladata a sürgős gyermekvédelmi esetekkel kapcsolatos azonnali intézkedések meghozatala. A csoport további feladata a 112-n keresztül beérkezett kapcsolati erőszakkal (családon belüli erőszakkal) összefüggő esetek körében a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, megszüntetése.
- A gyermekek és a **társadalom** egészségének **érzékenyítése** a gyermekek elleni erőszak/bántalmazás jelenségéről, ennek keretében multiplatform (tv, rádió, internet, különösen a gyermekek/fiatalok által használt közösségimédia-felületek felhasználásával) kommunikációs figyelemfelkeltő társadalmi célú **kampány** indítása. A kampány fő célja a segélyvonal népszerűsítése, hangsúlyozva a lakosság tagjainak a gyermekek veszélyeztetettségével kapcsolatos éberségét és a jelzés fontosságát abban az esetben, ha szem- vagy fültanúja gyermek bántalmazásának, vagy ha gyermekbántalmazás gyanúja merül fel.
- A gyermekek védelmét szolgáló sürgősségi bírósági és gyámhatósági **eljárások folytonosságának biztosítása** a járványügyi helyzetre tekintettel elrendelt ideiglenes ítélezési szünet esetén is. Bírósági ügyelet megszervezése annak érdekében, hogy a gyermekbántalmazásnak/veszélyeztetettségnek kitett gyermekek esetében azonnali intézkedések meghozatalára legyen lehetőség. A gyermekek, valamint az eljáró bírák és gyermekvédelmi szakemberek egészségének biztosítása érdekében preventív járványügyi előírások bevezetése.

2. A gyermek veszélyeztetettségének mérése

1. A gyermek veszélyeztetettségének mérésére irányuló kockázatelemzés

A gyermekek veszélyeztetettségének mérésénél 0 és 10 közötti értékek mentén határozható meg, hogy a szakember szerint a gyermek biztonságban van (10), vagy súlyos aggályok merültek fel a biztonságát illetően, amelyek azonnali cselekvést igényelnek (0). Az 1–10-es skála alapján végzett **kockázatelemzés** arra szolgál, hogy a szakemberek beazonosíthassák a legaggasztóbb eseteket, amikor súlyos sérelem veszélye áll fenn, és nem vagy alig áll rendelkezésre megfelelő biztonsági háló. Ezek az esetek élveznek elsőbbséget.

2. Fokozott veszélyeztetettségű tényezők: családon belüli erőszak, szerhasználat, mentális egészségügyi problémák, állami gondoskodásban vagy javítóintézetben élő gyermekek

A gyermek veszélyeztetettségének mérésére irányuló kockázatelemzés során a gyermekkel kapcsolatos fokozott veszélyeztetettségű tényezőket szükséges számba venni. Ezek lehetnek a gyermeknél vagy a szülőknél tapasztalható mentális egészségügyi problémák, a gyermek élelmezésével kapcsolatos nehézségek az intézményi gyermekétkeztetés ideiglenes szünetelésével, a szülő(k) betegsége vagy hiánya.

A karanténhoz hasonló helyzetekben a családon belüli erőszak elkövetői visszaélhetnek a helyzetükkel, és kihasználhatják, hogy a partnerüknek kevesebb lehetőségük van a segítségkérésre vagy a kapcsolatból való kilépésre. Ha visszaélésre/családon belüli erőszakra gyanakszunk, vegyük fel külön-külön a kapcsolatot a családtagokkal, és puhatolózzunk azzal kapcsolatban, hogy tapasztaltak-e családon belüli erőszakra utaló jeleket. Egyes szülők/gondviselők kábítószerrel próbálják enyhíteni a krízis miatt előállt fájdalmukat, félelmeiket, gyászfeldolgozást. Hasonlóképpen, a mentális egészségi zavarral küzdők társadalmi elszigeteltséggel kapcsolatos tünetei súlyosbodhatnak, vagy nehézséget okozhat számukra a megfelelő (gyógyszeres vagy egyéb) kezeléshez való hozzáférés. Kérdezzük meg őket, hogy megkapják-e a szükséges gyógyszereket/segítséget, és ha nem, milyen további lépésekre van szükség.

Az állami gondoskodásban vagy zárt intézményi elhelyezésben élő gyermekek esetében:

- Hatékony szakpolitikai intézkedésekkel járványhelyzet idején is biztosítani kell az állami gondoskodásban élő gyermekekkel kapcsolatos szogáltatások folytonosságát.
- Ajánlásokat szükséges kidolgozni az állami gondoskodásban élő gyermekek esetében a kijárási korlátozások okozta társadalmi elszigetelődés negatív hatásainak ellensúlyozására.

A járványhelyzet valamennyi szakaszában:

- Biztosítani kell az állami gondoskodásban élő gyermekek számára a vér szerinti családjukkal való folyamatos kapcsolattartást.
- Szükséges meggyőződni arról, hogy az állami gondoskodásban élő gyermekek biztonsága és folyamatos gondozása – ideértve pszichoszociális támogatásukat – elérhető és megfelelően dokumentált.

2. A gyermek körül elérhető biztonsági háló feltérképezése

A 2.1. pont alapján lefolytatott biztonsági kockázatelemzés során beazonosított, veszélyeztetettségnek kitett gyermekek esetében érdemes számba venni az eddig megtett intézkedéseket, amelyek a gyermek biztonságát szolgálták.

Gondoljuk át, hogy mi segítette a gyermek biztonságát korábban, amikor egy veszélyhelyzet állt elő. Gondoljuk át, hogyan (mely személyek közreműködésével, milyen alapkövetelmények betartásával) sikerült megőrizni a gyermek biztonságát egészen a veszélyhelyzet előálltaig. A gyermekvédelmi szakembereknek szükséges számba venni, hogy kik azok a személyek, akik a gyermek védelmét/biztonságát biztosíthatják, és a járványhelyzet ideje alatt továbbra is bevonhatók. Egyes családok esetében ilyen lehet a velük együtt élő távolabbi rokon vagy egy barát. Más családok esetében a technológia segítségével történő online kapcsolattartás is kielégítő megoldást jelenthet. Előfordulhatnak olyan családok is, ahol a szomszédok vagy a helyi önkéntesek segítségével megoldható a bevásárlás és a gyógyszerek beszerzése.

2.1. A gyermek biztonsága szempontjából elengedhetetlen alapkövetelmények meglétének felülvizsgálata

Meg kell határozni azokat az alapkövetelményeket, amelyek teljesülése elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyermek az otthonában biztonságban legyen, és ne kelljen őt kiemelni a családjából.

Ezek az alapkövetelmények lehetnek pl.:

- A szülők/gondviselők/biztonsági háló tagjai által végzett cselekvések vagy a cselekvések elvégzésének módja, amelyek garantálják a gyermek biztonságát.
- Ha a gyermek biztonsága szempontjából alapkövetelmény, hogy a nagybácsi, akit korábban gyermek szexuális bántalmazásáért elítéltek, ne éljen a gyermekkel egy háztartásban, és a járványhelyzet előálltával hazakerült, milyen azonnali lépéseket kell megtenni a gyermek biztonsága érdekében?
- Ha ezidáig a nagymama volt a gyermekek számára a védőháló, de a jelenlegi helyzetben nem tudja őket meglátogatni, ki más nyújthat biztonságot, támaszt a gyermekek számára?

A gyermek biztonságának feltérképezésére irányuló korábbi (járványhelyzet előtti) kockázatelemzéseket újra kell értékelni és megvizsgálni, hogy milyen esetleges kiegészítő lépések szükségesek a gyermek biztonsága érdekében. Előfordulhatnak olyan családok és gyermekek, akik esetében azonnali cselekvés szükséges. A meglévő biztonsági hálókkal kapcsolatos összes rendelkezésre álló információt figyelembe kell venni annak érdekében, hogy eldönthessük, az adott biztonsági háló fenntartható-e a jelenlegi helyzetben.

2.2. A gyermek körüli biztonsági háló feltérképezésére irányuló kérdések

A járványhelyzetben a gyermek számára biztonsági hálót biztosítani alkalmas személyek, szervezetek beazonosításában az alábbi kérdések lehetnek segítségünkre:

Gondviselőknek/szülőknek szánt kérdések:

- A járványhelyzetet megelőzően mit tettek a házban/lakásban élők a gyermek védelme érdekében?
- Korábban hogyan érték el a gyermekek, hogy mások segítségükre siessenek, amikor egy veszélyhelyzet előállt?
- Kérdezzük meg a családot, hogy kikkel vannak telefonos vagy Skype-kapcsolatban!
- Vannak-e unokatestvérek, nagyszülők vagy családi barátok, akikkel telefonon, videón, közösségi médián keresztül a család tudja tartani a kapcsolatot?
- Vannak-e olyan pszichológusok, tanárok vagy más felnőttek, akikkel a gyermek rendszeresen tud kapcsolatot tartani?

Gyermekeknek szánt kérdések:

NEGATÍV	POZITÍV
MÚLT	MÚLT
Kik azok, akik korábban nem tudtak segíteni, mert súlyos betegségük van?	Ki segített korábban, amikor zárva voltak az iskolák/boltok? Pl. amikor nagy havazás vagy árvíz volt?
Kik azok, akik korábban nem voltak képesek segíteni, mert maguk vagy egy másik családtag miatt aggódtak, vagy egyszerűen csak képtelenek voltak rá?	Ki segített valójában megoldani egy problémát egy telefonhívással, és mit csinált, ami segített?
JELEN	JELEN
Ki az, aki szerinted ebben a helyzetben nálad is jobban stresszel/aggodalmaskodik, és ezért inkább ne legyen része a tervnek?	Kikkel tartod a kapcsolatot még úgy is, hogy nem találkozhattok? Mi a jó neked ebben? Hogyan teszi ez könnyebbé a helyzetet?
Kik azok, akikről Nagyi/Nagypapa biztosan azt mondaná, hogy ne segítsenek ebben a helyzetben?	Amikor azt érezted, hogy el kell menned otthonról, vagy hogy nem fogod elviselni ezt a karantént, kivel beszéltél erről? Mit mondott vagy tett, ami segített?
JÖVŐ	JÖVŐ
Kik azok a személyek, akiket nem szeretnél bevonni a segítségnyújtásba, még akkor sem, ha csak velük vagy kapcsolatban?	Ha kórházba kerülnének a szüleid, ki tudna vigyázni a rád?
Kik azok a személyek akikkel ha videotelefonon beszélnél, nem tudnának segíteni, vagy még rontanának is a helyzetben?	Ha rosszra fordulna a helyzet, kire tudnál támaszkodni, hogy meggyőződhessen róla, hogy biztonságban vagy?

Készítsünk listát a biztonsági hálót képez(het)ő személyekről. Telefonon és interneten keresztül tartsuk a kapcsolatot.

4. A gyermek biztonságát szolgáló „cselekvési terv” elkészítése

Amennyiben a gyermek biztonságára irányuló kockázatelemzés során fenyegetést vagy veszélyt tapasztalunk, szükséges a gyermek biztonságát szolgáló „cselekvési terv” elkészítése és/vagy megfelelő jogi lépések kezdeményezése. Amennyiben a kockázatelemzés során nem tapasztalunk közvetlen fenyegető veszélyt, akkor is indokolt lehet a jövőbeni fenyegető esemény bekövetkeztére vonatkozóan egy olyan cselekvési terv elkészítése, amely garantálja a gyermek biztonságát.

4.1. Felelősök és felelősségi körök meghatározása

Fontos leszögezni, hogy a cselekvési terv cselekvési lépésekből áll, és nem szolgáltatásokból. Ezért minden egyes cselekvési lépés esetében írásban le kell fektetni az alábbiakat:

- A családból ki?
- Mit fog csinálni?

- És mikorra?
- Hogyan fog valamennyi, a tervben részt vevő személy értesülni arról, hogy megtörtént az adott cselekvési lépés?
- Alkalmazzon innovatív eszközöket a cselekvési terv tagjainak bevonására, amennyiben a kijárási korlátozások miatt nem tudnak személyesen találkozni (pl. telefon, videokonferencia, szabad levegőn távolságtartással történő találkozó stb.)
- Ha a gyermeknek van saját telefonja, akkor ő saját jogán vesz részt a terv megvalósításában? Tudna-e a gyermek napi szinten visszajelezni arról, hogyan halad a cselekvési terv megvalósítása?
- Tegyen fel „mi lenne, ha” típusú kérdéseket, pl. ha a tervnek ez a része meghiúsul, mi történik?
- Úgy dokumentálja a tervet, hogy minden résztvevő számára hozzáférhető és érthető legyen (kapjanak egy írásos példányt).
- Rendszeresen vegye fel a kapcsolatot a gyermekkel és gondviselőivel/szüleivel. Győződjön meg róla, hogy el tudják Önt érni, ha szükséges. Részletesen dokumentálja a kapcsolatfelvételeket.
- Ha beazonosított egy potenciális veszélyt, és nem tud rá megfelelő tervet kidolgozni, vegye számba a gyermek védelme érdekében a lehetséges jogi lépéseket.

4.2. A cselekvési terv folyamatos utánkövetése

A felállított cselekvési terv felülvizsgálata indokolt a gyermek biztonsága érdekében.

Szükséges előzetesen átgondolni az alábbi szempontokat:

- Milyen szempontok mentén fogják a szakemberek értékelni a cselekvési terv működőképességét a járványhelyzet ideje alatt?
- Ki fog beszélni a gyermekekkel annak érdekében, hogy az ő véleményüket is figyelembe vegyék a monitorozás során?

5. A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és kezelése során irányadó átfogó szempontok

5.1. A gyermek legfőbb érdekének és véleményének figyelembe vétele a helyzetelemzés valamennyi szakaszában

Ahogy az iránymutatás I. részében foglalt alapelvek között is szerepel, a **gyermek legfőbb érdekének és a gyermek véleményének** figyelembe vétele a járványkezelés valamennyi szakaszában kiemelt fontosságú. A gyermek legfőbb érdekének megfelelő eljárás biztosítása kulcsfontosságú a gyermek veszélyeztetettségének beazonosítása, a biztonsági háló feltérképezése, a cselekvési terv elkészítése és monitorozása során. Ez a követelmény a gyermek érdekében megtett intézkedések lehetséges pozitív és negatív hatásainak értékelését követeli meg. A gyermekek bevonására irányuló stratégiák között

szerepelhetnek: a valamennyi életkorú gyermek számára érthető üzenetek megfogalmazása, ideértve a kisgyermeket és a serdülőket; a gyermekek megfelelő tájékoztatása; a gyermek meghallgatása; a gyermek bátorítása gondolatainak és aggályainak kifejezésére; a gyermek erősségeire való építés; a gyermek és gondviselői véleményének prioritizálása a döntéshozatal során.

5.2. Multiszektorális együttműködés a gyermek jólléte és védelme biztosítása érdekében

A járványhoz kapcsolódó fertőzésterjedés megelőzése és gyermekvédelmi szempontból történő hatékony kezelése érdekében fontos a gyermekvédelmi szakemberek szoros együttműködése és koordinációja a közösséggel – gyermekekkel és családokkal –, a kormányzattal és a társszektorokkal (egészségügy, közoktatás, szociális szféra).

Általános tapasztalata a 2020. évi COVID–19 járványnak, hogy a döntéshozók iránt érzett bizalom, valamint a meghozott járványügyi intézkedések széles körű társadalmi elfogadottsága meghatározó abban, hogy a családok, gyermekek önkéntes jogkövető magatartása milyen mértékű.

A járványválságot megelőző időszak során szerzett tapasztalatok nyilvánvalóan befolyásolják, hogy a közösség tagjai mennyire bíznak meg a gyermekvédelmi rendszer tagjaiban – ez azonban kétirányú folyamat. A hatékony és sikeres válságkezelés bizalmi tőkeépítést jelenthet a járvány után is.

Ebből a szempontból a szakmák közötti együttműködés, egymás támogatása legalább annyira a közösség érdeke, mint a szakmáké.

III. FÜGGELÉK

Melléklet: Családsegítésterv (járványválság idejére) – monitoringfeladatok

Heti kétszeri telefonhívás, online beszélgetés a szülőkkel/gondviselőkkel

§ Információszerzés valamennyi családtag jóllétéről

§ A gondozási tervben foglaltak megvalósulásának nyomon követése (nem a számonkérés, sokkal inkább a támogatás oldaláról)

§ Egyszerű és tiszta döntések/lépések hangsúlyozása a megelőzés területén (mik a fertőzés tünetei, jelei, hogyan előzhető meg a fertőzés, mik a segélyszámok, mit kell tenni fertőzés gyanúja esetén, kit kell értesíteni, stb.)

§ Az elérhető szakmaközi támogató és segítségnyújtó lehetőségek közös végigbeszélése (önkormányzat, központi igazgatás, segélyek, természetbeni szolgáltatások, napközbeni ellátás, civil szolgáltatások – bevásárlás, ételszállítás stb.)

§ Hetente kétszer alapvető pszichológiai, érzelmi támogatás biztosítása telefonon vagy online platformon keresztül gyermekeknek/felnőtteknek

§ Naprakész információ gyűjtése a családtagok egészségügyi és mentálhigiénés állapotáról

§ Ha direkt beavatkozásra van szükség (pl. mert a gyermekek elsődleges gondozója megfertőződött/kórházi kezelésre szorul), terv készítése

§ Gyermekebarát tájékoztató anyagok küldése, hozzáférhetővé tétele (pl. online)

§ Alapfokú pszichoszociális támogatás biztosítása

Heti kétszeri telefonos (online) kapcsolattartás szakellátási intézményekkel

§ A ki- és belépő gyermekek követése (számuk, történetük, folyamatok)

§ Felnőtteknek és gyermekeknek tájékoztató anyagok készítése (gyermeknyelvű információk a járványválsággal összefüggő kérdésekről, intézkedésekről, a megelőzéshez szükséges lépésekről)

§ Oktatási, rekreációs, valamint a fertőzésterjedés szempontjából meghatározó egészségügyi, tisztasági eszközök, lehetőségek folyamatos nyomon követése

§ Gyermekevédelmi szempontból releváns eseményeknél (bullying, szökés, szerhasználat stb.) konzultáció

Heti rendszeres kommunikáció a helyi és központi szakmai szervezetekkel, partnerintézményekkel, gyermekvédelmi, egészségügyi, oktatási, szakellátási szervezetekkel, civilekkel, közösségi vezetőkkel

§ Naprakész információk a tervezett döntésekről, lépésekről, amelyek érintik a családokat, gyermekeket

§ A gyermekvédelmi szempontból releváns események jelzése, utánkövetése

§ Azoknak a területeknek a meghatározása, ahol további támogatásra, segítségre van szükség/az ehhez tartozó szakmaközi együttműködési hálózatok beazonosítása és aktivizálása

Felhasznált irodalom:

<https://www.tusla.ie/uploads/content/Covid-19-Additional-Guidance-CPW-no-contacts.pdf>

<https://www.nccdglobal.org/sites/default/files/Child%20Welfare%20Safety%20Assessment%20and%20Planning%20During%20COVID-19%20and%20Physical%20Distancing.pdf>

https://www.oned.gouv.fr/system/files/publication/20200519_memento_covid-2.pdf<https://www.gov.uk/government/publications/coronavirus-covid-19-guidance-on-vulnerable-children-and-young-people/coronavirus-covid-19-guidance-on-vulnerable-children-and-young-people>

https://www.iriss.org.uk/sites/default/files/2020-03/social_work_advice_covid_19.pdf

http://www.infomie.net/IMG/pdf/fiche_covid19_etablissements_et_services_protection_de_lenfance_19.03.pdf

https://www.tusla.ie/uploads/content/CMT-AD-17-ss2020_Updated_Guidance_for_interim_special_measures_regarding_Child_Protection_Conferences_2020-04-01.pdf

<https://www.gov.uk/government/publications/coronavirus-covid-19-send-risk-assessment-guidance/coronavirus-covid-19-send-risk-assessment-guidance>

<https://bettercarenetwork.org/library/particular-threats-to-childrens-care-and-protection/covid-19/alternative-care-and-covid-19/guidelines-for-virtual-monitoring-of-children-their-families-and-residential-care-facilities-during>

<https://alliancecpha.org/en/webinar-recordings-covid-19-and-child-protection>

<https://www.childtrends.org/publications/resources-for-supporting-childrens-emotional-well-being-during-the-covid-19-pandemic>

https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources/fact-sheet/outbreak_factsheet_1.pdf

https://www.cnape.fr/coronavirus_-recommandations-a-destination-des-etablissements-et-services-accueillant-des-personnes-agees-et-handicapees/

<https://mailchi.mp/ecdan/covid19#Child%20protection>

<https://docs.google.com/document/d/1jIOcYrkXmX0idld6t9argirvxGtWRtKM0H5QLxpG-4/edit>

<https://bettercarenetwork.org/library/particular-threats-to-childrens-care-and-protection/covid-19/child-protection-for-covid-19>

https://safeandtogetherinstitute.com/wp-content/uploads/2020/03/COVID19_QUICK-GUIDE_FINAL-032720.pdf

https://alliancecpha.org/en/system/tdf/library/attachments/cp_during_ido_guide_0.pdf?file=1&type=node&id=30184

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/covid19_cp_aor_resource_menu_working_document_march2020.pdf

<https://chronicleofsocialchange.org/child-welfare-2/coronavirus-what-child-welfare-systems-need-to-think-about/41220>

<https://alliancecpha.org/en/COVID19>

<https://www.icmec.org/child-protection-during-covid-19-response/>

<https://gov.wales/childrens-social-services-during-covid-19-pandemic-guidance-html>

https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources/fact-sheet/outbreak_factsheet_1.pdf

<https://www.end-violence.org/articles/new-resource-pack-positive-parenting-covid-19-isolation>

https://www.inesss.qc.ca/fileadmin/doc/INESSS/COVID-19/COVID-19_Filet_securite_jeunes_et_pratiques_PJ.pdf

<https://www.childtrends.org/publications/ways-to-promote-childrens-resilience-to-the-covid-19-pandemic>

<http://www.socialserviceworkforce.org/resources/blog/social-service-workers-mitigating-impact-covid-19>

<https://www.ash.tm.fr/enfance-famille/coronavirus-enfin-des-consignes-pour-la-protection-de-lenfance-549523.php>

<https://www.uniopss.asso.fr/actualites/covid-19-luniopss-vous-informe>

<https://www.nccdglobal.org/sites/default/files/Child%20Welfare%20Safety%20Assessment%20and%20Planning%20During%20COVID-19%20and%20Physical%20Distancing.pdf>

https://www.tusla.ie/uploads/content/CMT-AD-17-2020_Updated_Guidance_for_interim_special_measures_regarding_Child_Protection_Conferences_2020-04-01.pdf